

Tematiskā informācijas organizēšana atbilstoši noteiktu lietotāju grupu vajadzībām

Latvijas Universitātes 69. zinātniskā konference
Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes sekcija
03.02.2011.

Edīte Mališeva
Latvijas Universitātes bibliotēka
©2011

Zināšanas – izpratne, integrācija,
konteksts.

Informācija – atsvešinātas,
verbalizētas zināšanas; pārvērsta
zināšanu forma; garīga, no cilvēka
atkarīga parādība.

Zināšanu organizēšanas sistēmas:

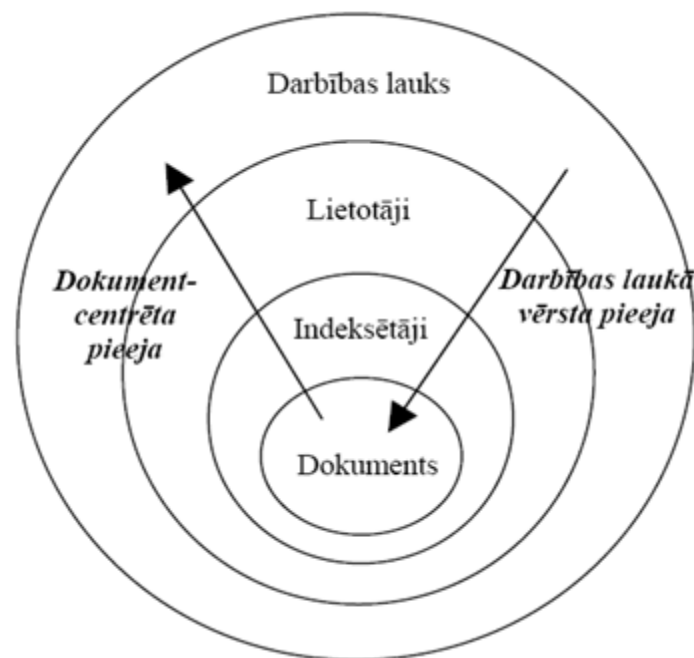
- klasifikācija
- priekšmetu saraksti
- tēzauri
- atslēgvārdi
- ontoloģijas u.c.

Indeksēšana – indeksēšanas terminu (priekšmetu, klasifikācijas indeksu u.c.) piešķiršana

- Pieejas indeksēšanā
- Vairāksoļu process
- Interpretāciju virkne

Pieejas indeksēšanā:

- Dokumentorientēta
- Lietotājiorientēta
- Darbības laukā vērsta

Mai, Jens-Erik. Analysis in indexing: document and domain centred approaches. *Information Processing and Management*, No.41, 2005, p.607

Indeksēšana kā vairāksoļu process

3 soļu process:

- 1) dokumenta izpēte un dokumenta priekšmeta noteikšana;
- 2) dokumenta priekšmetam raksturīgo jēdzienu noteikšana;
- 3) jēdzienu izteikšana indeksēšanas valodas terminos.

Indeksēšana – interpretāciju virkne

Lietotāju vajadzībām atbilstošu interpretāciju indeksēšanas procesā nodrošina:

- 1.solī – darbības lauka pārzināšana,
- 2.solī – zinātnes nozares pārzināšana,
- 3.solī – atbilstošas zināšanu organizēšanas sistēmas.

Teorija par darbības lauka analīzi

Birgers Hjørlands (*Birger Hjørland*), Hanne
Albrechtsena (*Hanne Albrechtsen*)

Darbības lauks – cilvēku grupa ar kopīgiem mērķiem, kas darbojas noteiktā jomā. (*J.E.Mai*).

11 pieejas darbības lauka analīzei informācijas zinātnē (Birgers Hjorlands):

1. literatūras ceļvežu vai tematisko vārteju veidošana,
- 2. specifisku klasifikācijas sistēmu un tēzauru sastādīšana,**
3. raksturīgāko specialitāšu indeksēšana un izguve,
- 4. empīriskā lietotāju izpēte,**
5. bibliometrijas izpēte,

6. vēsturiska izpēte,

7. dokumenta un žanru izpēte,

8. epistemoloģiska un kritiska izpēte,

9. terminoloģijas izpēte, valodas īpašam nolūkam, datubāzes semantiskā un diskursa izpēte,

10. zinātniskās komunikācijas uzbūve un organizācijas,

11. zinātniskā izziņa, speciālistu zināšanas un mākslīgais intelekts.

Latvijas Okupācijas muzeja darbības joma

Latvijas vēsture:

- viena no vēstures apakšnozarēm,
- zināšanas par jaunāko Latvijas vēsturi vēl tikai formējas.

Latvijas Okupācijas muzeja (LOM) darbības lauks

Latvijas vēstures izpēte Padomju Savienības un nacionālsociālistiskās Vācijas okupācijas laikā no 1940. līdz 1991. gadam, okupācijas priekšvēsture un tās radītās sekas.

LOM darbības lauka robežas:

- galējā robeža – Latvijas vēstures izpēte 20. gs.
- darbības lauka centrā – LOM bibliotēka

Pētīts arī:

Latvijas nacionālā vēstures muzeja bibliotēka (LNVMB), Latvijas kara muzeja zinātniskās literatūras krājums (LKMB)

1. Bibliotēku loma

Muzeju bibliotēku galvenais uzdevums – atbalstīt muzeja darbinieku zinātniski pētniecisko un izglītojošo darbu, kas ietver ekspozīciju, izstāžu veidošanu, lekciju, referātu, ziņojumu un publikāciju sagatavošanu.

2. Krājums

- Izvietots brīvpieejā: LOMB alfabētiski, LNVMB un LKMB pēc UDK.
- Tematiski dominē Latvijas vēsture, nākamā lielākā grupa:
LOMB – trimdā un Latvijā izdotā daiļliteratūra,
LNVMB – māksla,
LKMB – militārā vēsture, militārā tehnika.

3. Informācijas meklēšana rīki

LOMB – lokāla datubāze Microsoft Access (tematisko meklēšanu nodrošina priekšmeti),

LVNMB – alfabētiskais un sistemātiskais kartīšu katalogs,

LKMB – alfabētiskais kartīšu katalogs, tematiskā meklēšana plauktos pēc UDK.

4. Bibliotēkas darbinieki:

LOMB šobrīd nav atsevišķa darbinieka, LNVMB un LKMB – darbinieces ar lielu darba stāžu (34 un 20 gadi).

5. Bibliotēkas lietotāji:

- Izmanto bibliotēku bieži - 75%
- Meklē patstāvīgi pie grāmatu plauktiem – 63%
- Meklē pēc priekšmeta (*temata*)~55%
- Pēc klasifikācijas indeksa nemeklē ~ 97%
- Folksonomijas – nē! ~82%

Darbības lauka dokumentu analīze atklāj noteiktā darbības lauka zināšanas (epistemoloģijas) - terminoloģiju, teorētiskās nostādnes u.c.

Kontentanalīze :

- Latvijas Vēsturnieku komisijas raksti,
- Latvijas Okupācijas muzeja gadagrāmatas,
- Citas Latvijas vēsturnieku sarakstītas grāmatas.

Latvijas vēstures klasifikācija Latvijas Okupācijas muzeja bibliotēkai

- 94(474.3) – Latvijas vēsture
- 94(474.3) ".../1918" Latvijas vēsture līdz Latvijas Republikas izveidei
- 94(474.3) "1918/1940" – Latvijas Republika (pirmais brīvvalsts periods)
  - 94(474.3) „1918/1920” – cīņas par Latvijas neatkarību
  - 94(474.3) „1920/1934” – demokrātiskā republika
  - 94(474.3) „1934/1940” – Autoritatīvais režīms
- 94(474.3) „1939/1945” – Latvija Otrajā pasaules karā
  - 94(474.3) „1939/1940” – Molotova-Ribentropa pakts un tā sekas
  - 94(474.3) „1940/1941” – Padomju okupācija Latvijā
  - 94(474.3) „1940” – Padomju armijas ienākšana Latvijā
  - 94(474.3) „1941” – Represijas. Deportācijas 1941.g. 14.jūnijs
  - 94(474.3) „1941/1945” – Nacistiskās Vācijas okupācija Latvijā
  - 94(474.3) „1944/1945” – Otrreizēja padomju okupācija Latvijā
- 94(474.3) „1944/1991” – Otrā padomju okupācija Latvijā
  - 94(474.) „1944/1953” – staļinisma terors
  - 94(474.) „1944/1956” – Nacionālā partizānu pretošanās kustība Latvijā
  - 94(474.3) „1949” – Represijas. Deportācijas 1949.g. 25.marts.
  - 94(474.3) „1941/1953” – Latvieši izsūtījumā
  - 94(474.) „1953/1959” – „Atkusnis” un nacionālkomunisms Latvijā
  - 94(474.) „1959/1985” – Latvijas industrializācija un kolonizācija
  - 94(474.3) „1985/1990” – cīņa par Latvijas valsts atjaunošanu
- 94(474.3) „1990/1991” – Latvijas Republikas suverenitātes atjaunošana
- 94(474.3) „1991/...” – Latvijas vēsture pēc suverenitātes atjaunošanas (otrais brīvvalsts periods)
- 94(474.3):325 – Latvieši trimdā

Latvijas vēsture UDK
RCB elektroniskā
kataloga
pārlūkmeklēšanā

- [947.43.081](#) 1939. gada Hitlera-Staļina pakts
- [947.43.082](#) 1940, 17. jūn. - 1941, jūn.
- [947.43.082.1](#) Represijas un 1941. gada 14. jūnija masu deportācijas
- [947.43.083](#) Latvija Otrā pasaules kara laikā, 1941-1945
- [947.43.083.1](#) Vācu okupācija 1941, jūlijs - 1944, gads
- [947.43.083.2](#) Padomju varas atjaunošana 1944./1945. gadā
- [947.43.084](#) Saimniecības pārveidošana un sabiedriskās un kultūras dzīves unificēšana 1944/1945 - 1953
- [947.43.084.1](#) Iedzīvotāju sastāva pārmaiņas. Demogrāfisko pamatu radīšana Latvijas rusificēšanai
- [947.43.084.2](#) Lauksaimniecības kolektivizācija. 1949. gada 25. marta deportācijas
- [947.43.085](#) Maskavas centrālās varas pārraudzības vājināšana, 1953 - 1959
- [947.43.086](#) Rusifikācija un ekstensīva industrializācija. Stagnācijas periods, 1960 - 1985
- [947.43.086.1](#) Politiskā opozīcija
- [947.43.086.2](#) Valsts un partijas aparāta tīrīšana, 1959 - 1961
- [947.43.087](#) Politiskās dzīves aktivizēšanās kopš 1986. gada
- [947.43.087.1](#) Cilvēktiesību aizstāvju grupas "Helsinki-86" dibināšana, 1986. gadā
- [947.43.087.2](#) Diskusijas par ekoloģiju un Vides aizsardzības kluba dibināšana 1987. gadā
- [947.43.087.3](#) Politiskās demonstrācijas 1987. gadā. "Dziedošā revolūcija" 1988. gada vasarā

Paldies par veltīto laiku!